

ภาคผนวก

นวโกวาท

วินัยบัญญัติ

ภาคผนวก ๑ นี้ สำเนาพระวินัยบัญญัติจากหนังสือนวโกวาท ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๘๐ / ๒๕๕๐

ปาราชิก ๔

๑. ภิกษุเสพเมถุน ต้องปาราชิก
๒. ภิกษุถือเอาของที่เขาของไม่ได้ให้ ได้ราคา ๕ มาสก ต้องปาราชิก
๓. ภิกษุแก่งข่มามนุษย์ให้ตาย ต้องปาราชิก
๔. ภิกษุอดอุตตริมนุสสรธรรม (คือธรรมอันยิ่งของมนุษย์) ที่ไม่มีในตน ต้องปาราชิก

สังฆาทิเสส ๑๓

๑. ภิกษุแก่งทำให้น้ำอสุจิกเลื้อน ต้องสังฆาทิเสส
๒. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ จับต้องกายหญิง ต้องสังฆาทิเสส
๓. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ พุดเกี้ยวหญิง ต้องสังฆาทิเสส
๔. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ พุดล่อให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม ต้องสังฆาทิเสส
๕. ภิกษุชักส่อให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน ต้องสังฆาทิเสส
๖. ภิกษุสร้างกุฎิที่ต้องก่อและโบกด้วยปูนหรือดิน ซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของ จำเพาะเป็นที่อยู่ของตน ต้องทำให้ได้ประมาณ โดยยาวเพียง ๑๒ คืบ พระสุคต โดยกว้างเพียง ๗ คืบ วัดในร่มใน และต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ถ้าไม่ให้สงฆ์แสดงที่ให้ก็ดี ทำให้เกินประมาณก็ดี ต้องสังฆาทิเสส
๗. ถ้าที่อยู่ซึ่งจะสร้างขึ้นนั้น มีทายกเป็นเจ้าของ ทำให้เกินประมาณนั้นได้ แต่ต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ถ้าไม่ให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ต้องสังฆาทิเสส
๘. ภิกษุโกรธเคือง แก่งใจภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล
๙. ภิกษุโกรธเคือง แก่งหาเลสใจภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิก ต้องสังฆาทิเสส
๑๐. ภิกษุพากเพียรเพื่อจะทำลายสงฆ์ให้แตกกัน ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพัตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสส

๑๑. ภิกษุประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสก

๑๒. ภิกษุว่ายากสอนยาก ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสก

๑๓. ภิกษุประทุษร้ายตระกูล คือประจบคฤหัสถ์ สงฆ์ไล่เสียจากวัด กลับว่าดีเตียนสงฆ์ ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสก

อนิยต ๒

๑. ภิกษุหนึ่งในที่ลับตา กับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนสมควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยกรรม ๓ อย่าง คือ ปาราชิก หรือสังฆาภิเสก หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเขาว่าจำเพาะกรรมอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น

๒. ภิกษุหนึ่งในที่ลับตา กับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนสมควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยกรรม ๒ อย่าง คือ สังฆาภิเสก หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเขาว่าจำเพาะกรรมอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น

นิสสัคคียปาจิตติย์ ๓๐ แบ่งเป็น ๓ วรรค

มีวรรคละ ๑๐ สิกขาบท

จีวรวรรค ที่ ๑

๑. ภิกษุทรงอธิเรกจีวรได้เพียง ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าล่วง ๑๐ วันไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๒. ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวรแม้คืนหนึ่ง ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์ เว้นไว้แต่ได้สมมติ

๓. ถ้าผ้าเกิดขึ้นแก่ภิกษุ ๆ ประสงค์จะทำจีวร แต่ยังไม่พอ ถ้ามีที่หวังว่าจะได้อีก พึงเก็บผ้านั้นไว้ได้เพียงเดือนหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเก็บไว้ให้เกินเดือนหนึ่งไป แม้ถึงยังมีที่หวังว่าจะได้อยู่ ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๔. ภิกษุใช้นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ให้ชกก็ดี ให้ย้อมก็ดี ให้ทุบก็ดี ซึ่งจีวรเก่า ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๕. ภิกษุรับจีวรแต่มีนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๖. ภิกษุของจีวรต่อคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์ เว้นไว้แต่มีสมัยที่จะขอจีวรได้ คือ เวลาภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย

๗. ในสมัยเช่นนั้น จะขอเขาได้ก็เพียงผ้านุ่งผ้าห่มเท่านั้น ถ้าขอให้เกินกว่านั้น ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๘. ถ้าคฤหัสถ์ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา เขาพูดว่า เขาจะถวายจีวรแก่ภิกษุชื่อนี้ ภิกษุนั้นทราบความแล้ว เข้าไปพูดให้เขาถวายจีวร

๙. ถ้าคฤหัสถ์ผู้จะถวายจีวรแก่ภิกษุมีหลายคน แต่เขาไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ภิกษุไปพูดให้เขารวมทุนเข้าเป็นอันเดียวกัน ให้ซื้อจีวรที่แพงว่าดีกว่าที่กำหนดไว้เดิม ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๑๐. ถ้าใคร ๆ นำทรัพย์สินมาเพื่อค่าจีวรแล้วถามภิกษุว่า ใครเป็นไวยาวัจกรของเธอ ถ้าภิกษุต้องการจีวร ก็พึงแสดงคนวัดหรือ อุบาสกว่า ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ครั้นเขามอบหมายไวยาวัจกรนั้นแล้ว สั่งภิกษุว่า ถ้าต้องการจีวร ให้เข้าไปหาไวยาวัจกร ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาเขาแล้วทวงว่า เราต้องการจีวร ดังนี้ ได้ ๓ ครั้ง ถ้าไม่ได้จีวร ไปยืนแต่พอเขาเห็นได้ ๖ ครั้ง ถ้าไม่ได้ขึ้นไปทวงให้เกิน ๓ ครั้ง ยืนเกิน ๖ ครั้ง ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์ ถ้าไปทวงและยืนครบกำหนดแล้วไม่ได้จีวร จำเป็นต้องไปบอกเจ้าของเดิมว่า ของนั้นไม่สำเร็จประโยชน์ แก่ตน ให้เขาเรียกเอาของเขาคืนมาเสีย

โกสียวรรคที่ ๒

๑. ภิกษุหล่อสันถัตด้วยขนเจียมเจือด้วยไหม ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๒. ภิกษุหล่อสันถัตด้วยขนเจียมดำล้วน ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๓. ภิกษุจะหล่อสันถัตใหม่ พึงใช้ขนเจียมดำ ๒ ส่วน ขนเจียมขาวส่วนหนึ่ง ขนเจียมแดงส่วนหนึ่ง ถ้าใช้ขนเจียมดำเกิน ๒ ส่วนขึ้นไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๔. ภิกษุหล่อสันถัตใหม่แล้ว พึงใช้ให้ได้ ๖ ปี ถ้ายังไม่ถึง ๖ ปี หล่อใหม่ ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์ เว้นไว้แต่ได้สมมติ

๕. ภิกษุจะหล่อสันถัต พึงตัดเอาสันถัตเก่าคืบหนึ่งโดยรอบมา ปนลงในสันถัตที่หล่อใหม่ เพื่อจะทำลายให้เสียสี ถ้าไม่ทำดังนี้ ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๖. เมื่อภิกษุเดินทางไกล ถ้ามีใครถวายขนเจียม ต้องการก็รับได้ ถ้าไม่มีใครนำมา นำมาเองได้เพียง ๓ โยชน์ ถ้าให้เกิน ๓ โยชน์ไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๗. ภิกษุใช้นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ให้ชกก็ดี ให้ย้อมก็ดี ให้สาบก็ดี ซึ่งขนเจียม ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๘. ภิกษุรับเองก็ดี ไซ้ให้ผู้อื่นรับก็ดี ซึ่งทองและเงิน หรือยินดี ทองและเงินที่เขาเก็บไว้เพื่อตน ต้องนิสสัคคียปาจิตติย์

๙. ภิกษุทำการซื้อขายด้วยรูปียะ คือของที่เขาใช้เป็นทองและเงิน ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๑๐. ภิกษุแลกเปลี่ยนสิ่งของกับคฤหัสถ์ ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

ปัตตวรรคที่ ๓

๑. บาตรนอกจากบาตรอธิฐานเรียกอติเรกบาตร อติเรกบาตรนั้น ภิกษุเก็บไว้ได้เพียง ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้ล่วง ๑๐ วันไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๒. ภิกษุมีบาตรรั่วยังไม่ถึง ๑๐ นิ้ว ขอบาตรใหม่แต่คฤหัสถ์ ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๓. ภิกษุรับประเคนเภสัชทั้ง ๕ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย แล้วเก็บไว้ฉันได้เพียง ๗ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้ล่วง ๗ วันไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๔. เมื่อฤดูร้อนยังเหลืออยู่อีกเดือนหนึ่ง คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๗ จึงแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนได้ เมื่อฤดูร้อนเหลืออยู่อีกถึงเดือน คือตั้งแต่ขึ้นค่ำหนึ่งเดือน ๘ จึงทำนองได้ ถ้าแสวงหาหรือทำนองให้ต่ำกว่ากำหนดนั้นเข้ามา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๕. ภิกษุให้จีวรแก่ภิกษุอื่นแล้ว โกรธ ซึ่งเอาคืนมาเองก็ดี ไซ้ให้ผู้อื่นซึ่งเอามาก็ดี ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๖. ภิกษุขอถ่ายแต่คฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา เอามาให้ช่างหูกทอเป็นจีวร ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๗. ถ้าคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ส่งให้ช่างหูกทอจีวร เพื่อจะถวายแก่ภิกษุ ถ้าภิกษุไปกำหนดให้เขาทำให้ดีขึ้นด้วยจะให้รางวัลแก่เขา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

๘. ถ้าอีก ๑๐ วันจะถึงวันปวารณา คือตั้งแต่ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ถ้าทายกريبจะถวายผ้าจำนำพรรษา ก็รับเก็บไว้ได้ แต่ถ้าเก็บไว้เกินกาลจีวรไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย. กาลจีวรนั้นดังนี้ ถ้าจำพรรษาแล้วไม่ได้กรานกฐิน นับแต่วันปวารณาไปเดือนหนึ่ง คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ ถ้าได้กรานกฐินนับแต่วันปวารณาไป ๕ เดือน คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๔

๙. ภิกษุจำพรรษาในเสนาสนะปาซึ่งเป็นที่เปลี่ยว ออกพรรษา แล้ว อยากจะเก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในบ้าน เมื่อมีเหตุก็เก็บไว้ได้เพียง ๖ ค่ำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเก็บไว้ให้เกิน ๖ ค่ำไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย เว้นไว้แต่ได้สมมติ

๑๐. ภิกษุรู้อยู่ น้อมลามกที่เขาจะถวายสงฆ์มาเพื่อตน ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

ปาจิตติย ๙๒ สิกขาบท มุลาวาทวรรคที่ ๑ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. พุดปต ต้องปาจิตติย
 ๒. ด่าภิกษุ ต้องปาจิตติย
 ๓. ส่อเสียดภิกษุ ต้องปาจิตติย
 ๔. ภิกษุสอนธรรมแก่อนุปสัมบัน ถ้าว่าพร้อมกัน ต้องปาจิตติย
 ๕. ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกันกับอนุปสัมบัน เกิน ๓ คืบ ขึ้นไป ต้องปาจิตติย
 ๖. ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกับผู้หญิง แม้ในคืบแรก ต้องปาจิตติย
 ๗. ภิกษุแสดงธรรมแก่ผู้หญิง เกินกว่า ๖ คำขึ้นไป ต้องปาจิตติย [^๑]
 ๘. ภิกษุบอกอุตตรนิมิตตธรรมที่มีจริง แก่อนุปสัมบัน ต้องปาจิตติย
 ๙. ภิกษุบอกอภัตติชั่วหยาบของภิกษุอื่นแก่อนุปสัมบัน ต้องปาจิตติย [^๒]
 ๑๐. ภิกษุขุดเองก็ดี ใช้ให้ผู้อื่นขุดก็ดี ซึ่งแผ่นดิน ต้องปาจิตติย
- ^๑ เว้นไว้แต่มีบุรุษผู้รู้เตียงสาอยู่ด้วย ^๒ เว้นไว้แต่ได้สมมติ

ภุตคามวรรคที่ ๒ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. ภิกษุพราภของเขี้ยวเกิดอยู่กับที่ ให้หลุดจากที่ ต้องปาจิตติย
๒. ภิกษุประพตติอนาจาร สงฆ์เรียกตัวมาถาม แกล้งพูดกลบเกลื่อนก็ดี นิ่งเสียไม่พูดก็ดี ถ้าสงฆ์สวดประกาศข้อความนั้นจบ ต้องปาจิตติย
๓. ภิกษุติเตียนภิกษุอื่นที่สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ทำการสงฆ์ ถ้าเธอทำโดยชอบ ตีเตียนเปล่า ๆ ต้องปาจิตติย
๔. ภิกษุเอาเตียง ตัง ฟูก เก้าอี้ ของสงฆ์ไปตั้งในที่แจ้งแล้ว เมื่อหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บเองก็ดี ไม่ใช่ให้ผู้อื่นเก็บก็ดี ไม่มอบหมายแก่ผู้อื่นก็ดี ต้องปาจิตติย
๕. ภิกษุเอาที่นอนของสงฆ์ไปนอนกุฏิสงฆ์แล้ว เมื่อหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บเองก็ดี ไม่ใช่ให้ผู้อื่นเก็บก็ดี ไม่มอบหมายแก่ผู้อื่นก็ดี ต้องปาจิตติย
๖. ภิกษุรู้อยู่ว่า กุฏินี้มีผู้อยู่ก่อน แกล้งไปนอนเบียด ด้วยหวังจะให้ผู้อยู่ก่อนคบแคบใจ เขาก็จะหลีกไปเอง ต้องปาจิตติย
๗. ภิกษุโกรธเคืองภิกษุอื่น จุดคร่าไล่ออกจากกุฏิสงฆ์ ต้องปาจิตติย
๘. ภิกษุหนึ่งทับก็ดี นอนทับก็ดี บนเตียงก็ดี บนตั่งก็ดี อันมิเท่าไม่ได้ตรึงให้แน่น ซึ่งเขาวางไว้บนร่างร้านที่เขาเก็บของในกุฏิ ต้องปาจิตติย

๙. ภิกษุจะเอาดินหรือปูนโบกหลังคากุฏิ ฟังโบกได้แต่เพียง ๓ ชั้น ถ้าโบกเกินกว่านั้น ต้องปาจิตติย์

๑๐. ภิกษุรู้ถือว่า น้ำมีตัวสัตว์ เอรอดหญ้าหรือดิน ต้องปาจิตติย์

โอวาทวรรคที่ ๓ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. ภิกษุที่สงฆ์ไม่ได้สมมติ สอนนางภิกษุณี ต้องปาจิตติย์
๒. แม้ภิกษุที่สงฆ์สมมติแล้ว ตั้งแต่อาทิตยตกแล้วไป สอนนางภิกษุณี ต้องปาจิตติย์
๓. ภิกษุเข้าไปสอนนางภิกษุณีถึงในที่อยู่ ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่นางภิกษุณีเจ็บ
๔. ภิกษุติเตียนภิกษุณีว่า สอนนางภิกษุณีเพราะเห็นแก่ลาภ ต้องปาจิตติย์
๕. ภิกษุให้จีวรแก่นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน
๖. ภิกษุเย็บจีวรของนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติก็ดี ไซ้ให้ผู้อื่นเย็บก็ดี ต้องปาจิตติย์
๗. ภิกษุชวนนางภิกษุณีเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่ทางเปลี่ยว
๘. ภิกษุชวนนางภิกษุณีลงเรือลำเดียวกัน ขึ้นน้ำก็ดี ล่องน้ำก็ดี ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่ข้ามปาก
๙. ภิกษุรู้ยั้งใจของเคียวของตน ที่นางภิกษุณีบังคับให้คฤหัสถ์เขาถวาย ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่คฤหัสถ์เขาเริ่มไว้ก่อน
๑๐. ภิกษุนั่งก็ดี นอนก็ดี ในที่ลับสองต่อสอง กับนางภิกษุณี ต้องปาจิตติย์

โกชนวรรคที่ ๔ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. อาหารในโรงทานที่ทั่วไปไม่นิยมบุคคล ภิกษุไม่เก็บใช้ ฉันได้แต่เฉพาะวันเดียวแล้ว ต้องหยุดเสียในระหว่าง ต่อไปจึงฉันได้อีก ถ้าฉันติด ๆ กันตั้งแต่สองวันขึ้นไป ต้องปาจิตติย์
๒. ถ้าทายกเขานิมนต์ ออกชื่อโกชนะทั้ง ๕ อย่าง คือ ข้าวสุก ขนมนสด ขนมหแห้ง ปลา เนื้อ ใดอย่างหนึ่ง ถ้าไปรับของนั้นมาหรือฉันของนั้นพร้อมกันตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่สมัย คือ เป็นใช้อย่าง ๑ หน้าจีวรกาลอย่าง ๑ เวลาทำจีวรอย่าง ๑ เดินทางไกลอย่าง ๑ ไปทางเรืออย่าง ๑ อยู่มาด้วยกันบิณฑบาตไม่พอฉันอย่าง ๑ โกชนะเป็นของสมณะอย่าง ๑
๓. ภิกษุรับนิมนต์แห่งหนึ่ง ด้วยโกชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ไม่ไปฉันในที่นิมนต์นั้น ไปฉันเสียที่อื่น ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่ยกส่วนที่รับนิมนต์ไว้ก่อนนั้นให้แก่ภิกษุอื่นเสีย หรือหน้าจีวรกาลและเวลาทำจีวร

๔. ภิกษุเข้าไปบิณฑบาตในบ้าน ทายกเขาเอาขนมมาถวายเป็นอันมาก จะรับได้เป็น อย่างมากเพียง ๓ บาตรเท่านั้น ถ้ารับให้เกินกว่านั้น ต้องปาจิตติย์ ของที่รับมามากเช่นนั้น ต้อง แบ่งให้ภิกษุอื่น

๕. ภิกษุฉันค้างอยู่ มีผู้เอาโภชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่งเข้า มาประเคน ห้ามเสียบ แล้ว ลุกจากที่นั่งนั้นแล้ว ฉันของเคี้ยวของฉันซึ่งไม่เป็นเดนภิกษุใช้ หรือไม่ได้ทำวินัยกรรม ต้อง ปาจิตติย์

๖. ภิกษุรู้อยู่ว่า ภิกษุอื่นห้ามข้าวแล้ว [ตามสิกขาบทหลัง] คิดจะยกโทษเธอ แกล้งเอา ของเคี้ยวของฉันที่ไม่เป็นเดนภิกษุใช้ ไปล่อให้เธอฉัน ถ้าเธอฉันแล้ว ต้องปาจิตติย์

๗. ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉันที่เป็นอาหารในเวลาวิกาล คือตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงวัน ใหม่ ต้องปาจิตติย์

๘. ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉันที่เป็นอาหารซึ่งรับประเคนไว้ค้างคืน ต้องปาจิตติย์

๙. ภิกษุขอโภชนะอันประณีต คือ ข้าวสุก ระคนด้วยเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม ต่อคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ปวราณา เอามาฉัน ต้องปาจิตติย์

๑๐. ภิกษุกินกินอาหารที่ไม่มีผู้ให้ คือยังไม่ได้รับประเคน ให้ล้วงทวารปากเข้าไป ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่น้ำและไม่สีฟัน

อเจลกวรรคที่ ๕ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. ภิกษุให้ของเคี้ยวของฉัน แก่นักบวชนอกศาสนา ด้วยมือตน ต้องปาจิตติย์

๒. ภิกษุชวนภิกษุอื่นไปเที่ยวบิณฑบาตด้วยกัน หวังจะประพุดตอณาจาร ไล่เธอ กลับมาเสีย ต้องปาจิตติย์

๓. ภิกษุสำเร็จการนั่งแทรกแซง ในสกุลที่กำลังบริโภคอาหารอยู่ ต้องปาจิตติย์

๔. ภิกษุหนึ่งอยู่ในห้องกับผู้หญิง ไม่มีผู้ชายอยู่เป็นเพื่อน ต้องปาจิตติย์

๕. ภิกษุหนึ่งในที่แจ้งกับผู้หญิงสองต่อสอง ต้องปาจิตติย์

๖. ภิกษุรับนิมนต์ด้วยโภชนะทั้ง ๕ แล้ว จะไปในที่อื่นจากที่นิมนต์นั้น ในเวลาก่อนฉัน กิติ ฉันกลับมาแล้วกิติ ต้องลาภิกษุที่มีอยู่ในวัดก่อนฉันกิติ ถ้าไม่ลาก่อนเที่ยวไป ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่สมัย คือจีวรกาล และเวลาทำจีวร

๗. ถ้าเขาปวราณาด้วยปัจจัยสี่เพียง ๔ เดือน ฟังขอเขาได้เพียงกำหนดนั้นเท่านั้น ถ้า ของให้เกินกว่ากำหนดนั้นไป ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่เขาปวราณาอีก หรือปวราณาเป็นนิตย

๘. ภิกษุไปดูกระบวนทัพที่เขายกไปเพื่อจะรบกัน ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่มีเหตุ

๙. ถ้าเหตุที่ต้องไปมีอยู่ ฟังไปอยู่ได้ในกองทัพเพียง ๓ วัน ถ้าอยู่ให้เกินกว่ากำหนด นั้น ต้องปาจิตติย์

๑๐. ในเวลาที่อยู่ในกองทัพบกตามกำหนดนั้น ถ้าไปดูเขารบกันก็ดีหรือดูเขาตรวจพลก็ดี ดูเขาจัดกระบวนทัพก็ดี ดูหมู่เสนาที่จัดเป็นกระบวนแล้วก็ดี ต้องปาจิตติย์

สุราปานวรรคที่ ๖ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. ภิกษุดื่มน้ำเมา ต้องปาจิตติย์
๒. ภิกษุจี้ภิกษุ ต้องปาจิตติย์
๓. ภิกษุว่ายน้าเล่น ต้องปาจิตติย์
๔. ภิกษุแสดงความไม่เอื้อเฟื้อในวินัย ต้องปาจิตติย์
๕. ภิกษุหลอนภิกษุให้กลัวผี ต้องปาจิตติย์
๖. ภิกษุไม่เป็นไข้ ติดไฟให้เป็นเปลวเองก็ดี ใช้ให้ผู้อื่นติดก็ดีเพื่อจะผิง ต้องปาจิตติย์. ติดเพื่อเหตุอื่น ไม่เป็นอาบัติ
๗. ภิกษุอยู่ในมณฑลประเทศ คือ จังหวัดกลางแห่งประเทศอินเดีย ๑๕ วัน จึงอาบน้ำ ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็น ในปัจจุบันประเทศ เช่นประเทศเราอาบน้ำได้เป็นนิตย ไม่เป็นอาบัติ
๘. ภิกษุได้จีวรใหม่มา ต้องพันทุด้วยสี ๓ อย่าง คือ เขียวคราม โคลน ดำคล้า อย่างไม่อย่างหนึ่งก่อน จึงนุ่งห่มได้ ถ้าไม่ทำพันทุก่อนแล้วนุ่งห่ม ต้องปาจิตติย์
๙. ภิกษุวิกัปจีวรแก่ภิกษุหรือสามเณรแล้ว ผู้รับยังไม่ได้ถอนนุ่งห่มจีวรนั้น ต้องปาจิตติย์
๑๐. ภิกษุซ่อนบริวาร คือ บาทร จีวร ผ้าปูนั่ง กล่องเข็ม ประคดเอว สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ของภิกษุอื่น ด้วยคิดว่าจะล้อเล่น ต้องปาจิตติย์

สัปปาณกวรรคที่ ๗ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. ภิกษุแกล้งฆ่าสัตว์ดิรัจฉาน ต้องปาจิตติย์
๒. ภิกษุรู้้อยู่ ว่า น้ำมีตัวสัตว์ บริโภคน้ำนั้น ต้องปาจิตติย์
๓. ภิกษุรู้้อยู่ ว่า อริกรรมนี้สงฆ์ทำแล้วโดยชอบ เลิกถอนเสียกลับมาใหม่ ต้องปาจิตติย์
๔. ภิกษุรู้้อยู่ แกล้งปกปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย์
๕. ภิกษุรู้้อยู่ เป็นอุปัชฌายะอุปสมบทกุลบุตรผู้มีอายุหย่อนกว่า ๒๐ ปี ต้องปาจิตติย์
๖. ภิกษุรู้้อยู่ ชวนพ่อค้าผู้ชอนภาษีเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง ต้องปาจิตติย์
๗. ภิกษุชวนผู้หญิงเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง ต้องปาจิตติย์

๘. ภิกษุกล่าวคัดค้านธรรมเนียมของพระพุทธเจ้า ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดประกาศข้อความนั้นจบ ต้องปาจิตติย์

๙. ภิกษุคบภิกษุเช่นนั้น คือ ร่วมกินก็ดี ร่วมอุโบสถสังฆกรรมก็ดี ร่วมนอนก็ดี ต้องปาจิตติย์

๑๐. ภิกษุเกลี้ยกล่อมสามเณรที่ภิกษุอื่นให้จับหายแล้ว เพราะโทษที่กล่าวคัดค้านธรรมเนียมของพระพุทธเจ้า ให้เป็นอุปัฏฐากก็ดี ร่วมกินก็ดี ร่วมนอนก็ดี ต้องปาจิตติย์

สหธรรมิกวรรคที่ ๘ มี ๑๒ สิกขาบท

๑. ภิกษุประพฤติดูณาจารย์ ภิกษุอื่นตักเตือน พุตผัดเพี้ยนว่า ยังไม่ได้ถามท่านผู้รู้ก่อน ข้าพเจ้าจักไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้ ต้องปาจิตติย์ ธรรมเนียมภิกษุผู้ศึกษา ยังไม่รู้สิ่งใด ควรจะรู้สิ่งนั้น ควรได้ถามไล่เลียงท่านผู้รู้

๒. ภิกษุอื่นทอ้งปาติโมกข์อยู่ ภิกษุแกล้งพูดให้เธอคลายอุตสาหะ ต้องปาจิตติย์

๓. ภิกษุต้องอาบัติแล้วแกล้งพูดว่า ข้าพเจ้าพึงรู้เดี๋ยวนี้เองว่าข้อนี้มาในพระปาติโมกข์ ถ้าภิกษุอื่นรู้ยู่่ว่า เธอเคยรู้มาก่อนแล้วแต่แกล้งพูดกันเขาวว่า พึงสวดประกาศความข้อนั้น เมื่อสงฆ์สวดประกาศแล้ว แกล้งทำไม่รู้อีก ต้องปาจิตติย์

๔. ภิกษุโกรธ ให้ประหารแก่ภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย์

๕. ภิกษุโกรธ เจื้อมือดุด่าให้ประหารแก่ภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย์

๖. ภิกษุโจทก์ฟ้องภิกษุอื่นด้วยอาบัติสังฆาทิเสสไม่มีมูล ต้องปาจิตติย์

๗. ภิกษุแกล้งก่อความรำคาญให้เกิดแก่ภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย์

๘. เมื่อภิกษุวิวาทกันอยู่ ภิกษุไปแอบฟังความ เพื่อจะได้รู้ว่าเขาว่าอะไรตนหรือพวกของตน ต้องปาจิตติย์

๙. ภิกษุให้ฉันทะ คือความยอมให้ทำสังฆกรรมที่เป็นธรรมแล้ว ภายหลังกลับติเตียนสงฆ์ผู้ทำกรรมนั้น ต้องปาจิตติย์

๑๐. เมื่อสงฆ์กำลังประชุมกันตัดสินข้อความข้อหนึ่ง ภิกษุรูปใดอยู่ในที่ประชุมนั้น จะหลีกไปในขณะที่ตัดสินข้อนั้นยังไม่เสร็จ ไม่ให้ฉันทะก่อนลุกไปเสีย ต้องปาจิตติย์

๑๑. ภิกษุพร้อมกับสงฆ์ให้จิรวเป็นบำเหน็จ แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งแล้ว ภายหลังกลับติเตียนภิกษุอื่นว่า ให้เพราะเห็นแก่หน้ากัน ต้องปาจิตติย์

๑๒. ภิกษุรู้ยู่ น้อมลามกที่ทายกเขาตั้งใจจะถวายสงฆ์มาเพื่อบุคคล ต้องปาจิตติย์

รัตนวรรคที่ ๙ มี ๑๐ สิกขาบท

๑. ภิกษุไม่ได้รับอนุญาตก่อน เข้าไปในห้องที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จอยู่กับพระมเหสี ต้องปาจิตติย์
๒. ภิกษุเห็นเครื่องบริภคของคฤหัสถ์ตกอยู่ ถือเอาเป็นของเก็บได้เองก็ดี ให้ผู้อื่นถือเอาก็ดี ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่ของนั้นตกอยู่ในวัด หรือในที่อาศัย ต้องเก็บไว้ให้แก่เจ้าของ ถ้าไม่เก็บ ต้องทุกกฏ
๓. ภิกษุไม่บอกลาภิกษุอื่นที่มีอยู่ในวัดก่อน เข้าไปบ้านในเวลาวิกาล ต้องปาจิตติย์ เว้นไว้แต่การด่วน
๔. ภิกษุทำกลองเข็ม ด้วยกระดูกก็ดี ด้วยงาก็ดี ด้วยเขาก็ดี ต้องปาจิตติย์ ต้องต๋อยกลองนั้นเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก
๕. ภิกษุทำเตียงหรือตั้ง พิงทำให้มีเท้าเพียง ๘ นิ้วพระสุคต เว้นไว้แต่แม่แคร่ ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตติย์. ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก
๖. ภิกษุทำเตียงหรือตั้งหุ้มนุ่น ต้องปาจิตติย์. ต้องรื้อเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก
๗. ภิกษุทำผ้าปูนั่ง พิงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๒ คืบ พระสุคต กว้างคืบครึ่ง ชายคืบหนึ่ง ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตติย์. ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก
๘. ภิกษุทำผ้าปิดแผล พิงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้น ยาว ๔ คืบพระสุคต กว้าง ๒ คืบ ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตติย์. ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก
๙. ภิกษุทำผ้าอาบน้ำฝน พิงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๖ คืบพระสุคต กว้าง ๒ คืบครึ่ง ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตติย์. ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก
๑๐. ภิกษุทำจีวรให้เท่าจีวรพระสุคตก็ดี เกินกว่านั้นก็ดี ต้องปาจิตติย์. ประมาณจีวรพระสุคตนั้น ยาว ๙ คืบพระสุคต กว้าง ๖ คืบ ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก

ปาฏิเทสนียะ ๔

๑. ภิกษุรับของเคี้ยวของฉันแต่มีอนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ด้วยมือของตนมาบริภค ต้องปาฏิเทสนียะ
๒. ภิกษุฉันอยู่ในที่นิมนต์ ถ้ามีนางภิกษุณีมาสั่งทายนให้เอาสิ่งนั้นสิ่งนี้ถวาย เธอพึงไล่ นางภิกษุณีนั้นให้ถอยไปเสีย ถ้าไม่ไล่ ต้องปาฏิเทสนียะ

๓. ภิกษุไม่เป็นไข้ เขาไม่ได้นิมนต์ รับของเคี้ยวของฉันในตระกูลที่สงฆ์สมมติว่าเป็น
เสาะ มาบริโภค ต้องปาเทศนียะ

๔. ภิกษุอยู่ในเสนาสนะปะเป็นที่เปลี่ยว ไม่เป็นไข้ รับของเคี้ยวของฉัน ที่หายกไม่ได้
แจ้งความให้ทราบก่อน ด้วยมือของตนมาบริโภค ต้องปาฏิเทศนียะ

เสขยวัตร

วัตรที่ภิกษุจะต้องศึกษาเรียกว่าเสขยวัตร เสขยวัตรนั้น จัดเป็น ๔ หมวด หมวดที่ ๑
เรียกว่าสาธูป หมวดที่ ๒ เรียกว่าโภชนปฏิสังยุต หมวดที่ ๓ เรียกว่าธัมมเทสนาปฏิสังยุต หมวด
ที่ ๔ เรียกว่า ปกิณณกะ

สาธูปที่ ๑ มี ๒๖

๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งห่มให้เรียบร้อย. ไปในบ้าน
๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งห่มให้เรียบร้อย. ไปนั่งในบ้าน
๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักปิดกายด้วยดี ไปในบ้าน
๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักปิดกายด้วยดี ไปนั่งในบ้าน
๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักระวังมือเท้าด้วยดี ไปในบ้าน
๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักระวังมือเท้าด้วยดี ไปนั่งในบ้าน
๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีตาทอดลง ไปในบ้าน
๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีตาทอดลง ไปนั่งในบ้าน
๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เวกผ้า ไปในบ้าน
๑๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เวกผ้า ไปนั่งในบ้าน
๑๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่หวัระะะ ไปในบ้าน
๑๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่หวัระะะ ไปนั่งในบ้าน
๑๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่พุดเสียงดัง ไปในบ้าน
๑๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่พุดเสียงดัง ไปนั่งในบ้าน
๑๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โคลงกาย ไปในบ้าน
๑๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โคลงกาย ไปนั่งในบ้าน
๑๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่ไกวแขน ไปในบ้าน
๑๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่ไกวแขน ไปนั่งในบ้าน
๑๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่สั่นศีรษะ ไปในบ้าน
๒๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่สั่นศีรษะ ไปนั่งในบ้าน

๒๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอามือค้ำกาย ไปในบ้าน
๒๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอามือค้ำกาย ไปนั่งในบ้าน
๒๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะ ไปในบ้าน
๒๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะ ไปในบ้าน
๒๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เดินกระโหรงเท้าไปในบ้าน
๒๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่นั่งรัดเข้าในบ้าน

โกชนปฏิสังยุตที่ ๒ มี ๓๐

๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจกรับบิณฑบาตโดยเคารพ
๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อรับบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร
๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจกรับแกงพอสสมควรแก่ข้าวสุก
๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจกรับบิณฑบาตแต่พอเสมอขอบปากบาตร
๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันบิณฑบาตโดยเคารพ
๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อฉันบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร
๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ขุดข้าวสุกให้แห้ง
๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันแกงพอสสมควรแก่ข้าวสุก
๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ขยี้ข้าวสุกแต่ยอดลงไป
๑๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่กลบแกงหรือกับข้าวด้วยข้าวสุก เพราะ
อยากจะได้มาก
๑๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่เจ็บไข้ จักไม่ขอแกงหรือข้าวสุก เพื่อประโยชน์
แก่ตนมาฉัน
๑๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ดูบาตรของผู้อื่นด้วยคิดจะยกโทษ
๑๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ทำคำข้าวให้ใหญ่นัก
๑๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักทำคำข้าวให้กลมกล่อม
๑๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อคำข้าวยังไม่ถึงปาก เราจักไม่อำปากไว้ทำ
๑๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อฉันอยู่ เราจักไม่เอานิ้วมือสอดเข้าปาก
๑๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อข้าวอยู่ในปาก เราจักไม่พุด
๑๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โยนคำข้าวเข้าปาก
๑๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันกัดคำข้าว
๒๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันทำกระพุงแก้มให้ตู่ย
๒๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันพลางสะบัดมือพลาง

นั้น ๆ

๒๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันโปรยเมล็ดข้าวให้ตกลงในบาตรหรือในที่
๒๓. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันแลบลิ้น
๒๔. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันดั่งจับ ๆ
๒๕. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันดั่งชูด ๆ
๒๖. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันเลียมือ
๒๗. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันขอدابาตร
๒๘. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉันเลียริมฝีปาก
๒๙. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอามือเบือนจับภาชนะน้ำ
๓๐. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอาน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวตกลงในบ้าน

ธัมมเทสนาปฎิสังยุตที่ ๓ มี ๑๖

๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ มีร่มในมือ
๒. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ มีไม้พลองในมือ
๓. ฯลฯ มีศีลตราในมือ
๔. ฯลฯ มีอาวุธในมือ
๕. ฯลฯ สวมเชียงเท้า
๖. ฯลฯ สวมรองเท้า
๗. ฯลฯ ไปในยาน
๘. ฯลฯ อยู่บนที่นอน
๙. ฯลฯ นั่งรัดเข่า
๑๐. ฯลฯ พันศีรษะ
๑๑. ฯลฯ คลุมศีรษะ
๑๒. ฯลฯ เรานั่งบนอาสนะต่ำ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้นั่งบนอาสนะ
๑๓. ฯลฯ เรานั่งบนอาสนะต่ำ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้นั่งบนอาสนะสูง
๑๔. ฯลฯ เรายืนอยู่ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ผู้นั่งอยู่
๑๕. ฯลฯ เราเดินไปข้างหลัง จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ ผู้เดินไปข้างหน้า
๑๖. ฯลฯ เราเดินไปนอกทาง จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ผู้ไปในทาง

ปกิณณกะที่ ๔ มี ๓

๑. ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่เป็นไข้ จักไม่ยืนถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ

๒. ฯลฯ เราไม่เป็นไข จักไม่ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ บ้วนเชพะ ลงในของเขียว

๓. ฯลฯ เราไม่เป็นไข จักไม่ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ บ้วนเชพะ ลงในน้ำ

อธิกรณ์ ๔

๑. ความเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย เรียกวิวาทาธิกรณ์

๒. ความโจทก์กันด้วยอาบัตินั้น ๆ เรียกอนุวาทาธิกรณ์

๓. อาบัติทั้งปวง เรียกอาบัติตาธิกรณ์

๔. กิจที่สงฆ์จะพึงทำ เรียกกิจจาธิกรณ์

อธิกรณ์สมณะ มี ๗

ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น เรียกอธิกรณ์สมณะ มี ๗ อย่าง คือ :-

๑. ความระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น ในที่พร้อมหน้าสงฆ์ ในที่พร้อมหน้าบุคคล ในที่พร้อมหน้าวัตถุ ในที่พร้อมหน้าธรรม เรียก สัมมุขานินัย

๒. ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่พระอรหันต์ว่า เป็นผู้มั่งคั่งเต็มที เพื่อจะไม่ให้ใครโจทด้วยอาบัติ เรียกสตีวินัย

๓. ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่ภิกษุ ผู้หายเป็นบ้าแล้วเพื่อจะไม่ให้ใครโจทด้วยอาบัติที่เธอทำในเวลาเป็นบ้า เรียกมูพหวินัย

๔. ความปรับอาบัติตามปฎิญาของจำเลยผู้รับเป็นสัตย์ เรียกปฎิญาตกรณะ

๕. ความตัดสินเอาตามคำของคนมากเป็นประมาณ เรียกเยภุยยสิกา

๖. ความลงโทษแก่ผู้ผิด เรียกตัสสปาปิยสิกา

๗. ความให้ประนีประนอมกันทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ต้องชำระความเดิม เรียกติณัตถการวินัย
สิกขาบทนอกนี้ ที่ยกขึ้นเป็นอาบัติอุลลัจจัยบ้าง ทุกกฏบ้าง ทุพภาสิตบ้าง เป็นสิกขาบทไม่ได้มาในพระปาติโมกข์